

Πολυαισθητηριακό Υλικό για Παιδιά με Νοητική Καθυστέρηση

Αντωνοπούλου Ρίτα

Εισαγωγή

Το συγκεκριμένο υλικό σχεδιάστηκε με σκοπό να συμβάλει στην κατανόηση του περιεχομένου ιστοριών καθώς και στην προώθηση της αναγνωστικής ικανότητας των παιδιών με Νοητική Καθυστέρηση. Η σχεδίαση του βασίστηκε στις θεωρητικές αρχές της πολυαισθητηριακής προσέγγισης (multisensory approach) και περιλαμβάνει:

1. Αντικείμενα αναφοράς
2. Εικόνες
3. Καρτέλες σχεδιασμένες με βάση το συμβολικό σύστημα Makaton.

Περιγραφή του υλικού

Η πολυαισθητηριακή προσέγγιση (multisensory approach) είναι μια μέθοδος που περιλαμβάνει εναλλακτικούς και επαυξημένους τρόπους επικοινωνίας όπως οπτικά συστήματα επικοινωνίας (αντικείμενα αναφοράς, εικόνες, σύμβολα, υποστηρικτική τεχνολογία) που ενισχύουν την αντίληψη, την κατανόηση και την επικοινωνία των παιδιών με σοβαρές δυσκολίες μάθησης (Porter & Ashdown, 2002).

Το υλικό που σχεδιάστηκε βασίστηκε σε δύο παραμύθια: «Τα τρία μικρά λυκάκια» του Ε. Τριβιζά (εκδόσεις Μίνωας) και «Η ιστορία ενός καλοψημένου τηγανόψωμου» των Αμπγιόρσεν και Μόε (εκδόσεις Πατάκη) και περιλαμβάνει:

Α) Αντικείμενα Αναφοράς

Τα αντικείμενα αναφοράς αποτελούν ένα είδος επικοινωνιακού συστήματος και είναι αντικείμενα που έχουν μια συγκεκριμένη σημασία η οποία συνδέεται και αντιπροσωπεύει άλλα αντικείμενα.

Συμβάλλουν σημαντικά στην κατανόηση του περιεχομένου μιας ιστορίας στα παιδιά με Νοητική Καθυστέρηση (Στρογγυλός, 2010).

Επίσης, σύμφωνα με την Park (2000), τα αντικείμενα αναφοράς συμβάλλουν στην επίτευξη μαθησιακών στόχων σε παιδιά με νοητικές αναπηρίες, επειδή η μάθηση βασίζεται στη διάκριση των αντικειμένων μέσα από τις αισθήσεις (αφή, ακοή, οσμή, γεύση).

Τα αντικείμενα αναφοράς που περιλαμβάνει το συγκεκριμένο υλικό είναι τα ζώα των παραμυθιών σε λούτρινη ή πλαστική μορφή, καθώς και άλλα αντικείμενα που αναφέρονται στα συγκεκριμένα παραμύθια.

Β) Εικόνες

Οι εικόνες παίζουν σημαντικό αλλά και βοηθητικό ρόλο στη μάθηση, γιατί αναπτύσσουν και καθορίζουν χαρακτήρες, ενισχύουν την πλοκή, παρέχουν μια διαφορετική οπτική, ενισχύουν το κείμενο, τη δημιουργικότητα, ενισχύουν τις νοητικές δομές, προάγουν τη γλώσσα και το γραμματισμό (Fang, 1996).

Το συγκεκριμένο υλικό περιλαμβάνει πλαστικοποιημένες εικόνες των ζώων από τα παραμύθια και από το διαδίκτυο.

Γ) Σύμβολα

Τα σύμβολα αποτελούν έναν κώδικα επικοινωνίας και προάγουν την κατανόηση του κειμένου ως προς την παρουσίαση της πληροφορίας διαμέσου μιας απλής αποκρυπτογράφησης (Detheridge & Detheridge, 1997).

Το λεξιλόγιο Makaton αποτελεί ένα εναλλακτικό σύστημα επικοινωνίας, βασισμένο στα σύμβολα.

Το συγκεκριμένο υλικό περιλαμβάνει καρτέλες με προτάσεις μέσα από τα παραμύθια, σχεδιασμένες με βάση το συμβολικό σύστημα Makaton, προκειμένου να προωθηθεί η αναγνωστική ικανότητα των παιδιών με νοητική καθυστέρηση.

Εικόνα 1. Αντικείμενα Αναφοράς

Εικόνα 2. Οπτικό Υλικό

Εικόνα 3. Καρτέλα Makaton

Προτάσεις παιδαγωγικής αξιοποίησης

Το συγκεκριμένο πολυαισθητηριακό υλικό σχεδιάστηκε για τη διεξαγωγή μιας έρευνας δράσης σε μια ομάδα παιδιών με νοητική καθυστέρηση, προκειμένου να αξιολογηθεί η συμβολή του στην κατανόηση περιεχομένου και στην προώθηση της αναγνωστικής τους ικανότητας, μέσα στο πλαίσιο της πολυαισθητηριακής προσέγγισης.

Κατά τη διάρκεια της ερευνητικής διαδικασίας διαπιστώθηκαν τα οφέλη που έχει η παιδαγωγική αξιοποίηση του υλικού στα παιδιά με νοητική καθυστέρηση, που είναι τα εξής:

1. Κινητοποίηση του ενδιαφέροντος
2. Μείωση της διάσπασης προσοχής
3. Κατανόηση περιεχομένου
4. Προώθηση της αναγνωστικής ικανότητας
5. Επίτευξη καλύτερων επιδόσεων στις μαθησιακές δραστηριότητες

Μέθοδος

Πρόκειται για μια έρευνα δράσης που ακολούθησε την κυκλική διαδικασία και συγκεκριμένα το μοντέλο Carr & Kemmis (1986). Η κυκλική διαδικασία διαμορφώθηκε ως εξής: Σχεδιασμός-Δράση-Παρατήρηση-Στοχασμός. Η έρευνα ολοκληρώθηκε σε τρεις κύκλους δράσης.

Τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν ήταν:

- Α) Ερευνητικό ημερολόγιο
- Β) Παρατήρηση.

Αποτελέσματα

Η ερευνητική μελέτη έδειξε ότι μειώθηκε σε σημαντικό βαθμό η διάσπαση προσοχής των παιδιών, επιτεύχθηκε στο σύνολο σχεδόν των παιδιών η αναγνώριση των ζώων του παραμυθιού, ενισχύθηκε σημαντικά η κατανόηση του περιεχομένου και τέλος η μέθοδος Makaton συντέλεσε στην προώθηση της αναγνωστικής ικανότητας των παιδιών, τα οποία δεν γνώριζαν τα φωνήματα και

Συμπεράσματα

Η αφήγηση ιστοριών δίνει τη δυνατότητα στα παιδιά με νοητική καθυστέρηση να δημιουργήσουν γέφυρες ανάμεσα στον προφορικό και τον γραπτό λόγο, αρκεί το περιεχόμενό τους να επιλέγεται και να προσαρμόζεται στις ιδιαίτερες ανάγκες των παιδιών.

Το πολυαισθητηριακό υλικό βοηθάει ιδιαίτερα στην κατανόηση περιεχομένου, γιατί το αισθητηριακό σύστημα αναπληρώνει αρκετά την πληροφορία, κινητοποιεί το ενδιαφέρον των παιδιών και μειώνει σημαντικά τη διάσπαση προσοχής.

Επιπρόσθετα, η μαθησιακή διαδικασία γίνεται βιωματική, αφού η αντίληψη και η κατανόηση προωθούνται μέσα από μια αισθητηριακή διαδρομή μάθησης. Τα συμβολικά σύστημα Makaton ενισχύει σε μεγάλο βαθμό την αναγνωστική ικανότητα και θα πρέπει να χρησιμοποιείται ταυτόχρονα με την εκμάθηση του μηχανισμού ανάγνωσης.

* Η διδακτική αυτή πρόταση σχεδιάστηκε στα πλαίσια της διπλωματικής εργασίας με επιβλέποντες τους κ. Στρογγυλό Β και κ. Μάγο Κ.

Βιβλιογραφία

Detheridge, T. & Detheridge, M. (1997). *Literacy Through Symbols*. London: David Fulton Publishers.

Fang, Z. (1996). Illustrations, text, and the child reader. What are pictures in children's storybooks for? *Read Horizons* (37), 130-142.

Park, K. (2000). Reading Objects: Literacy and Objects of Reference. *PMLD Link* 12(1), 4-9.

Πολυχρονοπούλου, Σ. (2004). *Παιδιά και Έφηβοι με Ειδικές Ανάγκες και Δυνατότητες (τόμος Β)*. Αθήνα: Ατραπός, 2004

Porter, J. & Ashdown, R. (2002). *Pupils with Complex Learning Difficulties: Promoting learning using visual materials and methods*. Tamworth: NASEN

Στρογγυλός, Β. (2010). Η Πολυαισθητηριακή προσέγγιση του προγράμματος διδασκαλίας και μάθησης. Μια βασική ενταξιακή προσέγγιση. Στο βιβλίο Πολεμικός, Ν., Καίλα, Μ., Θεοδωροπούλου, Ε., Στρογγυλός, Β. *Εκπαίδευση παιδιών με ειδικές ανάγκες. Μια πολυπρισματική προσέγγιση*. Αθήνα: Πεδίο.